

Mat-1.3621 Tilastollinen päättely**9. harjoitukset / Tehtävät****Aiheet: Bayeslaiset menetelmät****Avainsanat:**

Bayesin kaava, Bayeslainen lähestymistapa, Bayeslainen optimaalisuus, Bayes-
uskottavuus, Diskreetti jakauma, Ehdollinen jakauma, Ehdollinen todennäköisyys,
Ennakkotieto, Epäinformatiivinen priorijakauma, Epäoleellinen priorijakauma, Estimaattori,
Estimointi, Frekvenssitulkinta, Frekventistinen lähestymistapa, Hylkäysalue, Jatkuva jakauma,
Klassinen lähestymistapa, Kokonaistodennäköisyyden kaava, Konjugaattiperhe, Konjugaatti-
priorijakauma, Luottamustaso, Luottamusväli, Mediaani, Merkitsevyytaso, Moodi, Nolla-
hypoteesi, Odotusarvo, Ositus, Otos, Ostotieto, Parametri, Peittotodennäköisyys, Pistetoden-
näköisyysfunktio, Posteriorijakauma, Posterioritodennäköisyys, Priorijakauma, Prioritieto,
Prioritodennäköisyys, Testaus, Testi, Testisuure, Tiheysfunktio, Todennäköisyys, Toden-
näköisyysjakauma, Tunnusluku, Uskomus, Uskottavuusfunktio, Uskottavuusjoukko,
Uskottavuustodennäköisyys, Uskottavuusväli, Vaihtoehtoinen hypoteesi, Väliestimointi

Tehtävä 9.1.

Olet tullut valehtelijoiden maahan, jonka asukkaista 50 % on lieroja ja 50 % kieroja. Lierot antavat kaikkiin kysymyksiin oikean vastauksen todennäköisyydellä $3/4$ ja kierot antavat kaikkiin kysymyksiin oikean vastauksen todennäköisyydellä $1/3$.

Tapaat tiellä valehtelijoiden maan asukkaan, joka kysyessäsi onko hän liero vai kiero vastaa olevansa kiero. Mikä on todennäköisyys, että hän on puhunut totta?

Tehtävä 9.2.

Olkkoon $X_1, X_2, \dots, X_n$ otos Bernoulli-jakaumasta parametrilla p . Tällöin satunnaismuuttuja

$$Y = \sum_{i=1}^n X_i$$

noudattaa binomijakaumaa parametrein n ja p . Valitaan parametrin p priorijakaumaksi beta-jakauma parametrein α ja β .

Määrittää parametrin p posteriorijakauma ja Bayes-estimaattori posteriorijakauman odotusarvona.

Tehtävä 9.3.

Olkkoon $X_1, X_2, \dots, X_n$ otos normaalijakaumasta parametrein μ ja σ_0^2 , jossa varianssi σ_0^2 on tunnettu. Valitaan parametrin μ priorijakaumaksi normaalijakauma parametrein ν ja τ^2 .

Määrittää parametrin μ posteriorijakauma ja Bayes-estimaattori posteriorijakauman odotusarvona.

Tehtävä 9.4.

Jatkoa tehtävälle 9.3.

Olkoon $X_1, X_2, \dots, X_n$ otos normaalijakaumasta parametrein μ ja σ_0^2 , jossa varianssi σ_0^2 on tunnettu. Valitaan parametrin μ priorijakaumaksi normaalijakauma parametrein ν ja τ^2 .

Konstruoi Bayes-testi nollahypoteesille $H_0 : \mu \leq \mu_0$ vaihtoehtoista hypoteesia $H_1 : \mu > \mu_0$ vastaan.

Tehtävä 9.5.

Jatkoa tehtävälle 9.3.

Olkoon $X_1, X_2, \dots, X_n$ otos normaalijakaumasta parametrein μ ja σ_0^2 , jossa varianssi σ_0^2 on tunnettu. Valitaan parametrin μ priorijakaumaksi normaalijakauma parametrein ν ja τ^2 .

Konstruoi Bayes-uskottavuusjoukko parametrille μ .

Tehtävä 9.6.

Jatkoa tehtävälle 9.3.

Olkoon $X_1, X_2, \dots, X_n$ otos normaalijakaumasta parametrein μ ja σ_0^2 , jossa varianssi σ_0^2 on tunnettu. Valitaan parametrin μ priorijakaumaksi epäinformatiivinen priorijakauma.

Konstruoi Bayes-estimaattori parametrille μ .

Tehtävä 9.7.

Olkoon $X_1, X_2, \dots, X_n$ otos normaalijakaumasta parametrein μ ja σ^2 , jossa varianssia σ^2 ei tunneta. Valitaan parametreille μ ja σ^2 priorijakaumat seuraavalla tavalla:

$$\mu \mid \sigma^2 \sim N(\nu, \tau^2 \sigma^2)$$
$$\frac{1}{\sigma^2} \sim \text{Gamma}(\alpha, \beta)$$

Määrittää posteriorijakaumat parametreille μ ja σ^2 sekä parametrin μ Bayes-estimaattori.